

Slovenski dom

Stev. 272

V Ljubljani, sreda 29. novembra 1939

Leto IV

Nov pritisk na Finsko, naj se odreče svoji samostojnosti

Sovjeti so odpovedali nenapadalno pogodbo s Finsko

... ker 4 milijoni miroljubnih Fincev ogražajo 120 milijonov Rusov in njihovo državo

Moskva, 29. novembra. o. Sovjetski zunanji minister Molotov je v družbi svojega namestnika Potemkina snoči obiskal finskega poslanika Koskinena ter mu izročil uradno obvestilo, da Sovjetska Rusija odpoveduje nenapadalno pogodbo s Finsko. Ta spomenica je hkratu odgovor na zadnjo finsko poslanico, v kateri je finska vlada izjavila, da je pripravljena umakniti svojo vojsko z meje, če tako store tudi boljševiki.

Sovjetski odgovor pravi, da hoče Finska spraviti svet v zmožo, ko pravi, da 26. novembra finska vojska ni streljala na sovjetsko ozemlje. Ker finska vlada neče umakniti svoje vojske brezpogojno od meje, vidi boljševiška vlada v tem njeno željo, da hoče ogroziti Leningrad. Rdeča vojska ne more ogroziti Finske, ker je zbrana več sto kilometrov od finske meje, prisotnost finske vojske pa neposredno grozi Leningradu. Finska zahteva po tem, da bi se sovjetska vojska umaknila 25 km od meje, je nemogoča, ker bi rdeča vojska potem morala čakati v predmestjih Leningrada.

Sovjetski predlogi predstavljajo najmanj, kar more Rusija zahtevati spritno dejstva, da Finska ogroža Leningrad. S tem da je večino svoje vojske zbrala na tem delu meje, je Finska zagrešila sovražno dejanje proti Sovjetom. Tega dejanja ni mogoče spraviti v sklad s pogodbo o nenapadanju, katere se Finska očitno neče več držati. Sovjeti pa ne morejo privoliti v to, da bi samo oni bili vezani po podpisu o nenapadalni pogodbi, zaradi česar jo odpovedujejo.

Razgovor med sovjetskimi zastopniki in med finskim poslanikom je trajal 20 minut. Poslanik je vest o odpovedi nenapadalne pogodbe takoj sporočil finski vladi.

Boljševiški radio je takoj snoči poostiril svojo gonjo proti Finski ter začel huškati finsko prebivalstvo, naj vrže vlado, ki se bori za samostojnost finske države. Po vsej Sovjetiji so bila včeraj spet zapovedana zborovanja, na katerih so v govorih in resolucijah obsodili finski imperializem in trdili, da hoče štirimilijonski finski narod podjarmiti 120 milijonov boljševikov, ki nimajo drugega namena, kakor rešiti Fince njihove svobode.

Hkratu je moskovski radio začel širiti nove vesti o tem, da Fini napadajo sovjetsko mejo in rdečo vojsko.

Pomoči so boljševiki poročali, da sta se pripetila dva nova incidenta ob meji. Tako je — po poročilih moskovskega radia — včeraj popoldne ob petih prišlo 5000 finskih vojakov na polotok Rihaki ter začelo streljati na sovjetske obmejne straže, ki so takoj odgovorile tudi s streljanjem. Sovjetske obmejne straže so pri tej priliki ujele tri finske vojake ter jim pobrale puške, samokrese in daljnogleda.

Drugi obmejni incident, o katerem je tudi poročal moskovski radio, se je baje pripetil v Kareliji, blizu Leningrada. Po teh vestih je finsko topništvo oddalo dva strela na ruske postojanke. Granate so baje eksplodirale pol kilometra daleč od meje na ruskem ozemlju. Finska pohana pa je baje poskušala prekorčiti mejo, a je bila odbita.

Helsinki, 29. nov. o. Finska vlada se je takoj po sprejemu poročila o odpovedi nenapadalne pogodbe sestala na dolgo sejo. O seji ni izšlo nobeno poročilo, v vladnih krogih pa pravijo, da je treba odpoved nenapadalne pogodbe smatrati kot pokus za nov pritisk na Finsko, da bi nadaljevala pogajanja, ki se pred kratkim ustavila v Moskvi in da bi sprejela sovjetske zahteve.

V finski prestolnici vlada popolna hladnokrvnost, ljudstvo je prepričano, da bo vlada storila vse, kar zahtevajo finske koristi. Vse finski narod

pa je pripravljen braniti se do zadnjega, če bi boljševiki res poskušali Finsko napasti.

Finska vlada bo danes odgovorila na sovjetsko odpoved.

London, 29. nov. o. Finski zunanji minister je snoči imel dolg govor po radiu za Združene države. V tem govoru je pojasnil finsko stališče do Sovjetske Rusije. Dejal je, da finski narod stoji kakor en človek s finsko vlado. Omenil je sovjetske trditve, da je Leningrad ogrožen od Finske in pravi, da je to smešno, kako bi mogla vojska 30.000 ljudi ogroziti tri in pol milijonsko mesto.

Vse svetovno časopisje se bavi z odpovedjo nenapadalne pogodbe s Finsko in »Osservatore

Romano» piše, da ko Rusija ni mogla priti do uspeha na mirnem način in s pogajanjem, bo svoje zahteve skušala uresničiti s tem, da izživa obmejne incidente, zaradi česar bo pritisnila z orožjem na Finsko.

Washington, 29. novembra. o. Odpoved sovjetsko-finske nenapadalne pakta po sovjeth je razburila ameriške kroge. Naglašajo, da je finska vlada na prejšnjo sovjetsko spomenico odgovorila popolnoma primerno, ko je rekla, da bo umaknila svoje čete z meje. Ameriški krogi se neugodno izražajo o vedenju sovjetske vlade, vendar še ni nič znano, ali bo predsednik Roosevelt posredoval v Moskvi in Helsinkiju, da se spor mirno uredi.

Sklep angleške in francoske vlade o poostitvi pomorske zapore nad Nemčijo

Od 4. decembra dalje bo Nemčiji onemogočen ves pomorski uvoz in izvoz

London, 29. nov. m. Angleški uradni list je včeraj prinesel naslednji kraljev ukaz o poostitvi blokade nad nemško vlado:

Anglija je bila prisiljena, da seže po orožju proti Nemčiji za obrambo temeljne pravice narodov do svobodnega in mirnega življenja, ko so nemške pomorske sile v številnih primerih potopile angleške, zavezniške ter nevtralne trgovske ladje. S tem so prekršile sporazum o podmorniški vojni iz leta 1936. Dalje je bilo veliko angleških zavezniških in nevtralnih ladij potopljenih zaradi min, ki so jih nemške sile polagale povsod, ne da bi koga opozorile, kar nasprotuje slehernemu človeškemu čutu in tudi določilom sporazuma v Haagu iz leta 1907., katerega je podpisala tudi Nemčija. Te ladje so bile potopljene brez razlike glede narodnosti ali cilja poti ali lastnika ali tega, komu je bilo blago namenjeno. Pri potopitvah je vedno prišlo do hudih izgub civilnih osebnosti, angleških, zavezniških in nevtralnih. To je dokaz, da se je Nemčija premošljeno vrgla na poskus, da bi onemogočila ves pomorski promet med zavezniški ter med drugimi državami z brezobzirno uporabo sile, ki ji je na razpolago, v nasprotju z vsemi vojenskimi zakoni in običaji ter pravicami nevtralnih držav in dolžnosti, ki jih nalaga človeški čut.

Vse to daje Angliji in njenim zavezniškom pravico, da sporoče korake, ki jih bodo storili za omejitev nemške trgovine.

Njegovo Veličanstvo je po posvetovanju s svojim zasebnim svetom sklenilo odrediti naslednje:

1. Vsaka trgovska ladja, ki prihaja iz katerega koli sovražnega pristanišča, ali katerega koli pristanišča, ki je pod sovražno zasedbo ali nadzorstvom od 4. decembra 1939 dalje, bo morala v angleških ali zavezniških pristaniščih izložiti vse blago, ki ga je vzela na krov v katerem sovražnem pristanišču.

2. Vse ladje, ki bodo po 4. decembru 1939 imele na krovu blago sovražnega porekla ali blago, ki je last sovražnika, bodo morale to blago izložiti v angleških ali zavezniških pristaniščih.

3. Blago, zaplenjeno in izloženo v angleških pristaniščih, bo postavljeno pod varstvo uslužbencev tihotapskega sodišča. Brez ozira na razsodbo tega sodišča bo blago lahko zaplenjeno za angleško rabo, ali pa ga bodo prodali. Izkupiček bo spravljen pri sodišču do sklepa miru. O blagu, ki ne bo prodano, bo sodišče odločalo po svoji uvidevnosti.

4. Za vse primere te vrste bo veljal postopek, ki je določen za tihotapsko sodišče.

5. Za odločitve o tem blagu so pristojna vsa sodišča, ki so dobila to pravico z zakonom leta 1939.

6. Kot angleška pristanišča so mišljena vsa tista pristanišča, kjer poslujejo omenjena sodišča.

Angleški ministrski predsednik Chamberlain je včeraj v poslanski zbornici imel daljši govor, v katerem je navajal razloge, ki so Anglijo privedli do tega, da je razglasila popolno pomorsko zaporo proti Nemčiji. Govoril je tudi o vojnih ciljih Anglije in izrazil upanje, da bodo ljudje, ki bodo vodili Evropo po sedanjih vojni, imeli z njeno ureditvijo več sreče, kakor pa so jo imeli državniki po zadnji svetovni vojni.

Pariz, 29. nov. o. Francoska vlada je včeraj izdala podobno odredbo o zaporah nad nemškim izvozom kakor angleška vlada. Zunanje ministrstvo je poslalo prepis uredbe vsem poslanikom tujih držav v Parizu z opravičilo, da je Francija morala take ukrepe sprejeti zaradi brezobzirnega nemškega vojskovanja na morju. Od 4. decembra dalje imajo vse francoske ladje povelje, ustavljati vse ladje in preiskati njihov tovor.

Častniki neke nevtralne ladje, ki je danes priplula v Veliko Britanijo, so izjavili, da je nemški oceanski parnik »Bremen« zasidran v Murmansku in poškodovan, posebej stroji. Eden izmed častnikov je izjavil, da je v Murmansku zasidranih še okoli 50 nemških ladij.

To preureditev zahtevajo koristi tistih delov naše države, kjer to zdaj še ni bilo doseženo, kakor so jo zahtevali koristi tistih krajev, v katerih je ta preureditev že izvedena. To preureditev zahtevajo koristi države same, ne le zato, ker je ta stvar koristna vsem njenim delom in tudi njej sami, temveč tudi zato, ker bi se tedaj vidno pokazalo, da nad vsemi enakopravnimi stoji celota, stoji država kot porok za njihovo enakopravnost in varuh njihove varnosti.

Pri vsem tem pa se še vedno dobe ljudje, ki trdijo, da je treba s preureditvijo počakati do volitev, da bi svobodno izvoljeni ljudski zastopniki odločili o tej preureditvi. Toda kolikor že žele to stališče prikazati kot demokratsko, vendar to ni upravičeno in tudi ni demokratsko. Če so že na enem kraju uporabili člen 116. ustave ter izvedli delno preureditev, zahteva enakost, naj store tako tudi drugod. To je demokratsko načelo. Naravno je, da bi zadnjo besedo moralo izreči ljudstvo, toda ravno zato, da bi ljudstvo to besedo pravilno povedalo, jo bo moralo izreči o vprašanju v celoti ter je zato potrebno, da se pred ljudsko sodbo ne postavi samo del, temveč popolna državna preureditev. Drugačno ravnanje bi bilo napačno in škodljivo, ker bi povzročilo velike motnje in spore ter spopade ter bi privedlo do tega, da bi vsa prizadevanja za sporazumno rešitev naših notranjih vprašanj ostala brezuspešna. Temu pa se je treba zaradi najvišjih koristi države in ljudstva na vsak način izogniti.

Prva seja nove romunske vlade

Bukarešta, 29. novembra. o. Nova romunska vlada je imela včeraj sejo in na njej sklepala o ukrepih za ohranitev javnega miru in reda v državi. Sklenjeno je bilo, da bodo vsak poskus notranjih neredov kar najstrožje kaznovani. Vse državne ustanove in uradi bodo opomnjeni, da morajo pri upravnih in policijskih prestopkih ravnati po načelih najstrožje zakonitosti. Delo oblasti bo pospešeno. Nova vlada pa bo svojo pozornost posvetila čim nageljši izpolnitvi romunske oborožitve.

Predsednik vlade Tataresco je po radiu imel snoči govor, v katerem je obravnaval romunsko domačo in zunanjo politiko ter poudaril, da bo Romunija ostala nevtralna, da bo ohranila prijateljske zveze z vsemi sosedi in da se bo posvetila delu za gospodarski, socialni in narodni napredek države.

Nove vesti o odstopu nemškega protektorja Neuratha zaradi zadnjih dogodkov v Pragi širijo francoski listi. Kanceler Hitler naj bi bil Neurathov odstop sprejel.

20.000 avstralskih letalcev je popolnoma izurjenih in čakajo, kdaj bodo stopili v angleško vojsko.

Vsota 6 milijonov funtov šterlingov, kolikor porabi Anglija dnevno za vojskovanje, še daleč ne pomeni vsega, kar Anglija finančno zmore. Zato se Anglija lahko pripravlja na dolgo vojno in se ji nič ne mudi z operacijami, so izjavljali zastopniki angleške vlade včeraj v poslanski zbornici.

Vesti 29. novembra

Angleška letala so včeraj napadla nemško letališče v Borkumu, streljala so s strojnimi, niso pa metala bomb.

Italijanski prosvetni minister Bottai, ki je odprl v Sofiji razstavo italijanske knjige, razen tega pa imel še važna politična posvetovanja s kraljem Borisom ter predsednikom vlade Kjo seivanovim, je snoči odpotoval iz Sofije. Njegov obisk je veljal namenu pridobiti Bolgarijo za italijansko misel o sodelovanju med balkanskimi državami in jo potegniti izpod rastočega sovjetskega vpliva.

Nemška poročila o angleških letalskih poletih nad nemškim ozemljem trdijo, da Angleži neovirano lete čez Holandijo, Francozi pa poročajo, da nemška letala za polete nad Francijo vedno kršijo nevtralnost belgijskega ozemlja.

Za novega podpredsednika v pokrajini Češki je bil imenovan Nemec dr. Preiss. Nemške oblasti utemeljujejo to imenovanje z dejstvom, da je do leta 1927. bil podpredsednik ene izmed starih češkoslovanskih pokrajin.

Za 12.800.000 dolarjev zlata je bilo prepeljanega v Združene države pretekli teden.

Uradno glasilo madžarske vlade »Magyarország« piše o zadnjem govoru angleškega ministrskega predsednika in pravi, da se Anglija bori za boljšo bodočnost Evrope in da bo pri tem upoštevala koristi vseh narodov. Zaradi tega vzvišenega namena ne more prenehati s sedanjo vojno.

Oblasti južnoafriške unije so odkrile obsežno narodno socialistično zaroto, katero so pripravljali tamkajšnji Nemci, ki so s pomočjo svojih oboroženih oddelkov hoteli izvesti prevrat in se polastiti oblasti. Oblasti so zaprle vse nemške voditelje iz južne Afrike. Pri tem so ugotovili, da so organizacijo za ta prevrat vodili člani nemškega poslaništva, ki je imelo 80 uslužbencev.

Francosko vojno sodišče je obsodilo glavnega tajnika francoske komunistične stranke Thoreza na šest let ječe kot vojnega begunca. Thorez, ki je vse do zadnjega neprenehoma hujskal na vojno z Nemčijo, je takoj ob začetku vojne pobegnil z mislijo, da se mudi v svojem gradu na švicarskem ozemlju.

Morje je vrglo na holandsko obalo ogromno število min. Holandske obalne straže imajo polne roke dela, da mine uničujejo.

Obramba belgijske nevtralnosti velja Belgijo dnevno 13 milijonov frankov.

Turško gospodarsko odposlanstvo je včeraj dopotovalo iz Pariza v London.

Nemci iz Litve bodo začeli seliti z decembrom. Med njimi vlada že zdaj hudo razburjenje, zakaj tudi v Litvi so Nemci živeli dolga stoletja in so seveda imeli dober gospodarski položaj. Te Nemce bodo naseljevali v vzhodni Prusiji in v pokrajini okrog Suwalkov.

Oddelki rdeče vojske, ki so zasedli predele, katere je morala Sovjetom odstopiti Estonka, so prišli v Estonijo vsi razcapani, pijani od spirita ter sestradani. Politični komisariji so morali z biči vzdrževati red. 55% vseh motornih vozil in tankov je običajno na poti in ni prišlo na cilj. Veliko vojakov je bilo bolnih zaradi slabe prehrane. Tako slika junaško rdečo vojsko, osvoboditeljico malih narodov ljubljanske, boljševikom sicer naklonjeno »Jutro« po poročilih velikega italijanskega lista »Stampa«.

Francoska policija je včeraj v Parizu odkrila dve vodilni središči komunistične propagande, ki je skušala ustvarjati nezadovoljstvo po navodilih iz Moskve in iz Berlina. Policija je prišla okrog 50 komunistov in dobila v roke velike množine propagandnega materiala.

Nemška vlada je izdala poluradno sporočilo, da ni res, da bi bila odklonila predlog Anglije in Francije, naj bi vojskujoče se države določile zavarovan predel za ženske in otroke, katerega naj bi vojske prizanašale. Nemčija je samo dobila vprašanje od mednarodnega Rdečega križa. Na to vprašanje pa ni odgovorila, ker čaka, kaj bosta storili Anglija in Francija.

Nova sovjetska uprava v zasedeni poljski Ukrajini je med drugim dala postrežiti tudi vse voditelje ukrajinskih avtonomistov, ki so veliko trpeli pod bivšo poljsko vlado in so pričakovali, da bodo pod Sovjeti dobili tisto, za kar so se borili. S tem so se boljševiki znova izkazali kot varuhi malih narodov in njihovih pravic, kakor to slišimo dan na dan od naših domačih mužikov.

Angleško pomorsko poveljstvo je sklenilo zvišati število ladij za lovljenje min na 400, ker se je nevarnost zaradi min zadnje čase močno povečala.

Portugalsko vojno zastopstvo je dopotovalo v London na posvetovanja o vojaškem sodelovanju med Anglijo in Portugalsko v sedanjih vojni.

Pri nadomestnih volitvah v madžarskem okraju Balatonfüred, čigar poslanec je bil pokojni ministrski predsednik Daranyi, je vladni kandidat z ogromno večino zmagal nad kandidatom madžarskih narodnih socialistov. V tem vidijo dokaz, da agitacija tujih plačancev na Madžarskem nima več uspeha.

V bivšem litvanskem pristanišču Memeli, ki ga je Litva morala prostovoljno izročiti Nemčiji, so opazili neznane plavajoče mine.

Japonski poslanik v Londonu je angleški izročil protest Japonske proti novim anglijskim ukrepom za onemogočitev nemškega izvoza morju.

Sovjetski poslanik v Londonu je bil včeraj sprejet v angleškem trgovinskem ministrstvu, kjer so razpravljali o bodoči izmenjavi raznega blaga, ki ga Rusija in Anglija druga od druge potrebuje.

Prefekt z Reke Testa, je dopotoval v Budimpešto in ima tam važne posvete z madžarskimi državniki glede bodočega madžarskega prometa čez Reko.

Zena predsednika Roosevelta bo te dni zaslšana kot priča pred komisijo, ki preiskuje nezakonito delovanje ameriške komunistične stranke. Razstava italijanske knjige v Sofiji je deležna ogromnega obiska in se bo zaključila s prav takim uspehom kakor spomladi pri nas.

Zanimiv članek srbskega lista

Načelo demokracije zahteva končno notranjo preureditev države

Belgrad, 29. nov. m. Z vprašanjem o končni ureditvi naše države se znova bavi belgradski mesečnik »Napred« list za narod, ki ga izdaja profesor dr. Mihajlo Ilić. V uvodniku pod naslovom »Ne odlašajte se mesečnik zavzema za čimprejšnjo končno preureditev države ter opozarja na nevarnost, ki bi utegnila nastati, če bi bila za zdaj država urejena tako, da bi na eni strani bili avtonomni Hrvati, na drugi strani pa pokrajine, ki ne bi vedele, kaj je z njimi. Uvodničar omenja očitke, ki se že zdaj oglašajo proti takšni ureditvi, ker se n. pr. Hrvatje vmešavajo ne le v svoje posebne hrvatske ter v splošno-državne stvari, temveč tudi v posebna slovenska in posebna srbska vprašanja, kar seveda vzbuja povsod nevoljo.

Za tem navaja članek tudi očitke glede financiranja banovine Hrvatske ter poudarja, da se je treba držati starega ljudskega pregovora: čisti računi — dobri prijatelji. Zato je treba stvar urediti tako, da se bodo stroški za posebne posle krili s posebnimi sredstvi, stroški za splošne stvari pa s skupnimi sredstvi. To pa ne bo mogoče vse dolge, dokler se s skupnimi dohodki ne krijejo splošni in posebni posli, ki še niso ločeni drug od drugega. To je pa lahko povod, da bodo nekateri še trdili, da ena pokrajina vzdržuje drugo in podobno.

Svoja izjavljanja končuje prof. Ilić z ugotovitvijo: Vse torej govori v prilog stališču, da je treba čimprej izvesti nadaljnjo preureditev države.

Včeraj je bila seja mestnega sveta

Ljubljana, 29. novembra.

Včeraj ob petih popoldne je spet zasedal ljubljanski mestni svet. Sejo je prišel župan dr. Adlešič, ki je takoj prešel na dnevni red. Zahvalil se je vsem ljubljanskim meščanom, ki so ob Vsesvetki akciji za mestne reveže pokazali svoje blago srce, prav posebej pa je pohvalil tiste, ki so se z vsemi svojimi močmi trudili, da bi ta akcija čim boljše uspela: člani in članice dobrodelnih organizacij, samarjane, bojevničke, gasilce, gozdovnike in skavte. Letošnja akcija je prinesla v fond za reveže o vseh svetih 96.697 din; med letom pa so se tudi nekateri meščani odkupovali od razkošja na grobovih, tako da se je v fond steklo skupno 121.458 din. V pitem letu se je, če upoštevamo še lansko Vsesvetko akcijo, nabralo 208.000 din. Ta denar je bil porabljen za ustanovitev doma za najrevnejše in za prehodni otroški dom v stari cukrarni. Slovenska knjižnica našega mesta je po razstavi bolgarske knjige od prirediteljev dobila večji del razstavljenih knjig.

Župan dr. Adlešič je nato govoril o preselitvi kasacijskega sodišča v Ljubljano, o jubileju znanega ljubljanskega gasilca F. Medice, o doma izdelanih novih vozovih električne ceste, o železnici, o izročitvi diplome častnega ljubljanskega meščanstva našem najzaslužnejšemu urbanistu, univerz. prof. dr. Jožetu Plečniku, končno pa se je pomudil še pri novi meščanski šoli na Viču. Ta moderna šola je bila blagoslovljena preteklo nedeljo.

Nato so mestni svetniki počastili spomin ljubljanskih meščanov, ki so umrli po zadnji seji.

Načelnik finančnega odseka g. Dermastja je v poročilu o računskem zaključku za leto 1938/39 poudaril, da je bil letos sestavljen računski zaključek ob času kakor določa zakon. Zaradi tega so večji aktivni zaostanki, namreč 7.578.600 din. Velik del tega so priznavalne mestnih podjetij, zlasti Mestne elektrarne. Samo od teh znaša skupni zaostanek 4.250.000 din, ki bodo gotovo plačani. Računski zaključek izkazuje čisti efekt 5.347.079 din, kar pomeni nasproti lanskemu letu povišanje za pol milijona dinarjev. Tako ugoden zaključek je kljub realnemu proračunu omogočilo več vzrokov: 1. Živahne kupčije z nepremičninami, ki so povišale dohodek iz davkov na prenos nepremičnin. 2. Mestni vodovod je izkazal nad milijon din dohodkov, to pa zaradi tega, ker je bila uvedena stroga kontrola nad porabo vode in so bili pregledani in postavljeni novi vodomeri, pri čemer je bilo ugotovljeno, da veliko število vodomerov ni delovalo. 3. Dohodek na državne davke so določene natančno po proračunu, vendar se marsikdaj naknadno predpisujejo. Tako je bil naknadno ocenjen družbeni davek in je samo osem večjih podjetij moralo za zadnja leta naknadno plačati 970.000 din, med njimi tudi Mestna elektrarna 80.000 din. 4. Tudi dotok trošarin je bil v zadnjem letu večji.

Določeno je bil tudi 5% prihranek, ker je v začetku proračunskega leta grozila nevarnost, da bo proračun pasiven. Ta prihranek pa ni vplival na investicije, ki so bile vse po proračunu izvršene. Čisto blagajniško stanje je po zaključku tako, da je v zadnjem proračunskem letu mestna blagajna prejela 72.504.000 din, izplačala pa 72.654.000 din. To je mogla storiti, ker je imela iz proračunskega leta 1937-38 čisti blagajniški prebitok v znesku 2.412.000 din. Mestna podjetja so ugodno uspevala in izpolnila svoje obveze razen Mestne elektrarne, ki je zaradi cestne železnice v zaostanku.

Mestni svetnik Likar je po odobrenem računskem zaključku predlagal, naj bi se spet povišali mestnim uslužbencem prejemki, ki so bili svoj čas znižani. Mestni svetnik dr. Bohinjec se je zavzel za to, da bi bila mestnemu svetu večkrat na leto predložena poročila o gospodarskem stanju mestne občine. Svetu je nato predložil pritožbe mestnih uslužbencev, ki še niso napredovali, dasi so k temu upravičeni, končno pa je še omenil, da odbor za pobijanje draginje doslej še ni mogel pokazati velikih uspehov.

Župan je obljubil, da bo skrbel za to, da se bodo prejemki uslužbencev mestne občine prilagodili sedanji druginji.

Vsota 2.000.000 dinarjev, ki je bila določena za kanalizacijo Opekarske in Zaloške ceste in za neke druge potrebne izdatke bo zdaj uporabljena kot fond za preskrbo in zaščito mestnega prebivalstva, zgoraj navedena dela pa bo občina deloma poskusila izvesti iz drugih sredstev.

Na seji je bila nadalje odobrena na predlog finančnega odbora časna pogodba o odstopitvi treh mestnih parcel na oglu med Gajevo in Tomanovo ulico zraven Narodnega doma za zidavo nove palače Oficijskega doma. Vse tri parcele merijo nekaj več kakor 2000 kvadratnih metrov, občina jih bo prodala za 1.000.000 dinarjev. Z zidavo Oficijskega doma bodo morali prijeti leta 1940, dozidan pa bo

moral biti leta 1941. Palača mora biti reprezentativna, imeti mora tudi veliko dvorano za prireditve. Če bi utegnili biti kdaj prodana, potem si mestna občina pridržuje predkupno pravico. Pogodba sama bo postala pravomočna, čim jo bosta odobrili vojaška in državna nadzorstvena oblast, ter se bo zadržala »Novinarski dom« dokončno izjavila, da odstopa pravice, ki si jih je bila zagotovila.

Mestni svet je nato pretresal prošnje za zamenjavo sveta ter je vse rešil pozitivno po želji prosilcev. Precej ugovorov proti predpisom mestnih davščin je bilo odklonjenih, nekaj dolgov je bilo zaradi neizterljivosti odpisanih, odpisan je bil tudi ostanek 28.000 din od posojila 150.000 dinarjev. To posojilo je dala mestna občina ljubljanska brezposelnim delavcem v Strojnih tovarnah in livarnah.

Nato so prišla na vrsto poročila gradbenega odbora. Pri teh poročilih so svetniki obravnavali same parcelacije. Inspektor S. Kranjc pa je v imenu kulturnega odbora poročal o imenovanju 93 novih ulic in cest v svetokrižkem okraju, na Viču, v smeri proti Stožicam ter v Koleciji. Sledili sta še poročili trošarinskega odbora ter personalno-pravnega odbora. Sprejet je bil pravilnik za mestno vrtnarsko gospodarstvo, upoštevana pa tudi ostavka inž. Gostiše na članstvo v ljublj. mestnem svetu.

Javni del včerajšnje seje ljubljanskega mestnega sveta je bil s tem zaključen. Mestni svet je imel nato še tajno sejo, pri kateri sta bila imenovana za komisarija v VI./1. dr. Karel Faganel ter Franc Bučar. Vodja mestnega muzeja, dr. Rudolf Mole, je bil upokojen. Pri seji je bilo nameščenih tudi precej dnevnih čarjev. S tem so bile odpravljene vse točke dnevnega reda za včerajšnjo sejo ljubljanskega mestnega sveta ter jo je župan dr. Adlešič zaključil.

Raznoterosti izpred sodišča in kriminala

Ljubljana, 29. nov.

Ze včeraj smo menili, koliko hipotečnih posojil je bilo oktobra vknjiženih na razna posestva, hiše in zemljišča, omenili smo tudi, koliko dolgov je bilo pretekli mesec izbrisanih v zemljiški knjigi. Mnogi upniki pa so se z realno eksekucijo vknjižili na razna posestva za svoje terjatve. Realnih eksekucij je bilo okt. zaznamovanih 50 za znesek 914.898 din. Neki upnik se je vknjižil na neko količko zemljišče za prav malenkostno terjatev v znesku 66.50 din, s stroški vred. Državni zaklad se je na več zemljiščih vknjižil za neplačane davke v različni visokosti. Najvišji davčni zaostanek je bil z realno eksekucijo vknjižen na nekem posestvu v Ljubljani za vsoto 403.277 din. Septembra je bilo 47 realnih eksekucij za vsoto 374.773 dinarjev.

Žalil je policijskega stražnika

Neki strojevodja Lojze je letos 10. septembra gledal nogometno tekmo na igrišču v ljubljanski ulici. Tam je imel dežurno službo policijski stražnik Ivan Tomc. Tega je Lojze narahil in mu očital, da je pijan. Stražnik je strojevodjo ovadil državnemu tožilstvu, ki je proti njemu dvignilo obtožbo zaradi žaljenja uradne osebe po § 302 k. z. Navadne žalitve sodi kazenski sodnik na okrajnem sodišču. Žalitve uradnih oseb pa pridejo pred mali kazenski senat na okrajnem sodišču. Senat pod predsedstvom s. o. s. dr. Julija Fellaherja je včeraj Lojzeta obsodil na 7 dni strogega zapora in na 120 din denarne kazni, to pogojno za 2 leti, ker Lojze drugače še ni zapisan v črnih bukhav državnega tožilstva.

Nad 50 koles ukradenih

Zanimiv je tale mesečni pregled o raznih tatvinah, ki so bile izvršene ta mesec. Najpogostejše so tatvine moških in ženskih koles. Po podatkih »Policijskega dnevnika« je bilo ta mesec že 53 koles ukradenih v skupni vrednosti okoli 45.000 din. Tatovi navadno vsako kolo preplešajo in ga tudi razdero, da potem prodajajo posamezne sestavne dele kolesa. Tatavi najraje krajejo kolesa izpred Delav. doma, kakor tudi pred drugimi poslojipi. Zanimivo je, da tatovi prav redko obiščejo justično palačo, ker tam je nastavljen poseben čuvaj, ki nadzira kolesa proti malenkostni nagradi. So le redki skopuhi, ki ne privoščijo čuvaju te malenkostne nagrade in raje puste pred palačo kolo brez nadzorstva. Tako se zgodi, da tu in tam kak kolesarski tat izmakne kolo izpred sodne palače.

Goljufija z jabolčnikom

Prav nenavadno sleparijo je napravil prekupevalec sadja, neki Hinko Š. od Sv. Jurija ob Pešnici. Kakor poročajo orožniki od Sv. Trojice je ta Hinko sleparil posestnika Janeza Jašovnika od Sv. Benedikta v Slov. gor. za 3781 litrov jabolčnika in za 15 sodov v skupni vrednosti 9600 din. Ze 17. t. m. je skočila v Grubarjev prekop v

Ljubljana od včeraj do danes

Ze dopoldne je včeraj začelo narahlo pršet, zdelo se je, da se bo do popoldneva napravil kar pošten dež. Veter pa je bil premočan in je oblake razgal, tako da so se zvečer prikazale zvezde. Ponoči je nekoliko pritisnil mraz, zjutraj je ostro pihalo od Kamniških gor. Močna zarja je davi krvavo obsijala oblake.

Smrti sta si zaželela

Včeraj dopoldne so kmetje, ki so prišli v gozd delat drva, naprej od Grosupelja, že blizu Višnje gore, naleteli na fanta in na dekle, ki sta ležala v nezvesti. Stopili so bliže in videli, da sta si mlada človeka prerezala žile na rokah. Oba sta izgubila že mnogo krvi, zlasti pa dekle, ki si je zarezala globlje rane kakor fant. Brž so ju prenesli v Višnjo goro, odkoder so telefonirali po ljubljanske reševalce, ki so mlada nesrečneža prepeljali v ljubljansko bolnišnico. Zdravniki so se zanj zavzeli z vso skrbjo; upati je, da jima bodo rešili mlado življenje, ki sta se ga hotela v svoji obupanosti tako lahko miselno iznebiti.

Pozneje so ugotovili, kdo sta ta dva mlada človeka. V Delavskem domu v Ljubljani sta stanovala oba, ona devetnajstletna služkinja, on pa prav tako devetnajst let star brivski pomočnik, oba s Hrvaškega. V težkih razmerah sta živela. Ko sta se spoznala, se je kmalu vnela med njima srčna simpatija in iz nje velika ljubezen. Kdo ve, kaj ju je pognalo k temu težkemu koraku, morda prepričanje, da si nikdar ne bosta mogla ustvariti skupnega doma in ognjišča. Hud je današnji čas in na take nesrečne ljudi ne gre kar tako metati kamenja. Tako črna se jima zdela bodočnost, tako brez smisla v tem obupu življenje, da sta se odločila za smrt. Če bi bila nemara imela srečnejšo mladost in bi

ju bili učili dobri ljudje, bi ne bila izgubila upanja, ampak bi poiskala tolažbe v veri ter se zatekla v pomoč k Očetu vseh, ki jih na svetu tarejo bridkosti in reve. Tako pa sta se odločila za obupno dejanje. Odsila sta iz Ljubljane proti Dolenjskemu. Spala sta v Grosupljah, zjutraj pa sta odrinila naprej proti Višnji gori. Ko sta bila že blizu mesta, sta krenila s ceste v stran, v gozd, legla na tla ter si prerezala žile na rokah. Zdravniki upajo, da jima bodo ohranili življenje; — da bi se jima le s povrtnim telesnim zdravjem pozdravil tudi duh, da ne bi več vsega okrog sebe gledala v tako mračnih barvah! Koliko ljudi mora dandanašnji na svetn prenašati vsa hujša, vsa drugačna bremena kot je njuno, pa kljub temu ne posegajo po svojih življenjih.

Pred novinarskim koncertom

Le dva dneva nas še ločita od velike družabne prireditve, novinarskega koncerta na Taboru. V Ljubljani se vse pripravlja za ta dogodek. Letos vlada za prireditve tako zanimanje, kakor zlepa še ne kako leto. Ljudje pridno posegajo po vstopnicah, ki so naprodaj v Matični knjižarni na Kongresnem trgu.

Mladina, čuj krik iz tujine!

Brez Miklavža in brez »božičke« bodo tisočji naše izseljenske mladine po državah, ki so v vojski. Zastonj bodo čakali na nju, morda lačni in strgani.

Slovenska mladina, ali ne bi hotela letos za izseljenski teden ti sprejeti nase to sladko dolžnost, da ji boš ti Miklavž? Ali bi ne mogel vsak razred vseh naših šol, ljudskih, meščanskih in srednjih, zbrati vsaj po en zavoj daril zanj? To bi bilo sadje, klobase (mesene), moka, kava, slaščice, morda kake nogavice, rokavice, kak jopič i. dr.? Kako malo truda bi to stalo vsak razred in kako malo žrtve! In vendar, koliko veselje za te revčke!

Družba sv. Rafaela vodi pogajanja z našimi oblastmi teh držav, da bi se vse to poslalo izvožno in vovozno carine prosto.

Iz Pale pri Sarajevu piše ondočni župnik g. Kristič, da ima v svoji župniji po tamkajšnjih gorskih vaseh več sto naših opešanih gozdarskih delavcev, starcev, ki so bili odpuščeni zaradi starosti dela, pa so brez sredstev in zelo stradajo. Milo prosí za Božič kakih darov v živilih in stari obleki. Zvečine so to moški. Tudi tukaj, glej, mladina, svoje veliko poslanstvo ljubezni za letošnji izseljenski teden! Tudi glede teh revčev se obrnite na Rafaelovo družbo po navodila.

Mladina, pokaži se prihodnji teden v vsej lepoti mogočne narodne zavesti in stori svojo dolžnost! Tako lahka je in tako lahko izvedljiva!

Imena vseh razredov in šol, ki bodo storili to, na videz tako malenkostno, v resnici pa ogromno narodno delo, bomo objavili v »Izseljenskem vestniku«.

Slovenska mladina, sedaj imaš ti besedo! Pokaži, koliko je v tebi narodne zavesti, koliko ljubezni do svojega naroda in do trpečih bratov!

† Emil Koprivnikar

Ljubljana, 29. nov. V Leonišču je včeraj zvečer umrl ugledni litjski obrtnik, mizarski mojster Emil Koprivnikar. Pretekli terek je bil žrtev prometne nesreče v Ljubljani. Težko poškodovanega so ga prepeljali v Leonišče, kjer so se zavrtniki ves teden trudili, da bi ga rešili. Uspeh pa je izostal. Po težkem trpljenju je Koprivnikar včeraj zvečer izdihnil. Njegovo truplo bodo prepeljali v Litijo, kjer bo jutri ob pol 4 pop. pogreb na farno pokopališče.

Pokojnik je bil nenavadno delaven človek. Požrtvovalno je deloval v vseh stanovskih in katoliških prosvetnih in političnih organizacijah. Zadnja leta je bil načelnik okrajnega cestnega odbora, bil je načelnik trga Litije, predsednik prosvetnega društva, delaven odbor pri gasilskem društvu in navdušen delavec v raznih obrtniških društvih. Povsod bodo njegovo požrtvovalnost težko pogrešali. Naj počiva v miru!

mesečnim legitimacijam se zviša za 26 din, oziroma 50 din.

Mestna podjetja so izvršila vse, kar je bilo mogoče, da vrže razen prednjih nabestnih sprememb avtobusni promet v dosedanjem obsegu in bodo skrbela tudi za naprej do skrajnih možnosti za redno obratovanje. Potniki pa se morajo pri tem zavedati, da so v teh časih težave za reden avtobusni promet velike in da iz tega vidika presoja vsak ukrep.

Angeli garjevih lic

Roman s slikami

35

Frazier je sedel h krmilu in pogl. Vozil je tam in tako, kakor mu je zapovedoval Rocky, ki je neprenehoma držal desnico v obleki.

Krenila sta iz središča mesta v stranske ulice, kjer so se luči vedno bolj redile, kjer je bilo vedno manj ljudi in hiše vse samotnejše.

Ko sta bila v neki prav zapuščeni ulici, je Rocky nenadno velel:

»Ustavi!«

Frazier ga je v strahu pogledal. Toda Rocky mu je še enkrat dejal trdo:

»Ustavi, ti pravim!«

Odvetnik je etoril po zapovedi. Rocky mu je spet velel:

»Stopi ven!«

Odvetniku je etopil mrzel pot na čelo. Začel je prositi:

»Rocky, nikar me ne ubij!«

Rocky se ni zmenil zanj in je dejal kratko:

»Ven!«

Odvetnik se je ozrl tja, kjer je imel Rocky samokres. Zdelo se mu je, da meri nanj. Počasi se je skobacal iz avtomobila.

Ko sta bila zunaj, je spet začel:

»Rocky, pusti mi življenje... Saj ti niem nič etoril...«

Rocky je gledal stran in čakal, kdaj bo oni nehal.

Frazier je bil vedno bolj v strahu in je moledoval:

»Rocky, imej usmiljenje! Saj je spet vee dobro: Saj boš spet naš tovariš. Vee bomo razdelili, kar smo nabrali ta čas, ko te ni bilo. Bogat boš, ne da bi ti bilo treba migniti. Samo ubij me ne!«

Strah ga je čisto uničil. Zdelo se je, da se bo zdaj zdaj vrgel na kolena in začel jokati.

Rocky mu je pokazal samo z roko in dejal:

»Naprej! Ne kisaj se, saj si vedel, kaj delaš, ko si poslal Steveja za mano!«

Odvetnik je molče krenil pred Rockyjem tja, kamor mu je pokazal. Bil je na koncu, podoben cunji, ki se bo sesedla in obležala.

Sla sta čez zapuščeno dvorišče do nekakih zapuščenih vrat. Odrinila sta jih, potem pa začela stopati po nekaki lestvi v klet.

Frazier je bil prepričan, da je ta pot pot v smrt. Rocky ga bo ubil in zavlekel pod šaso v tej kleti — nikdar ne bo nihče vedel, kdo ga je spravil s sveta.

Zatiškal je oči in kar po umu etopal navzdol, tako da bi se bil dvakrat ali trikrat ekora; preobrnil po stopnicah.

Rocky je Frazierja gnal v klet, ki je njemu pred dolgimi leti, ko se je razbojništva šele učil, tolikokrat služila za skrivališče. Zdalj jo je za sedvo trdnjavo in skladišče imela topla nedorošljivi tatčev, s katerimi je bil prej igral žogo.

Kako dolgo je bilo že od tega? Dve uri ali celo življenje?

Rockyju se je zdelo, da je od tedaj, počilo.

ko je z Laury etopil na cesto, pa do zdaj, ko je gnal Frazierja v to staro skrivališče, pretekla večnost.

Ko sta prišla po stopnicah do tal, je Rocky pokazal na etar zaboj in dejal:

»Sedi!«

Frazier ga je v strahu pogledal in ga hotel nekaj prositi, toda ko je videl Rockyjevo mračno lice, mu je glas zastal v grlu in ni mogel niti zajecati.

Sesedel se je na zaboj in etenil glavo med roke, kakor da čaka strela.

Zaboj je etal ob železnem stebri, ki je podpiral etrop v kleti.

Rocky je sunil odvetnika pokoncu in mu velel:

»Nasloni se!«

Počasi se je Frazier vzravnil in se naslonil ob steber. Bil je čisto drugi človek: človek na koncu. Ni si upal več niti pogledati.

Rocky je vzel nekaj koncev močne vrvi, ki so ležali po kleti ter z njimi Frazierja tako močno privezal ob eteber, da se ni mogel niti ganiti. Ko je končal, je še enkrat pregledal vse vozle, da se je prepričal, ali res drže tako, da se Frazier sam ne bo mogel odvezati.

Frazier je mizal in čakal, kdaj bo počilo.

Čakal je in čakal, potem je etišal korake, ki so se oddaljevali po stopnicah. Šele zdaj je pogledal in videl, da Rocky odhaja.

Oddahnil si je: za zdaj mu je bilo prizanešeno. Ni niti žugnil, da ne bi Rockyja morda razjezil.

Potem je etišal, kako so se vrata kleti zaprla. Bilo je vse tiho...

Rocky je pred vrati kleti malce počakal in premišljal. Potem je naglo etopil čez dvorišče do avtomobila in se po etranskih ulicah zapeljal do hiše, kjer je etanoval. Tam je avto etustavil, ne da bi ga bil ugasil, naglo etopil po stopnicah in po dolgem hodniku do etetrtih vrat ter potrkal nanje.

Vrata so se brž odprla in na hodnik je planil Soapy. Ko je zagledal Rockyja, je veselo zavpil:

»Gospod Rocky, vi tukaj!«

Rocky ga je zaupno, kot odraslega človeka, potegnil v kot ter mu tiho etejal:

»Znaš molčati?«

Soapy je hitel zagotavljati:

»Kakor čuka, gospod!«

Rocky ga je vprašal naprej:

»Ali bi hotel opraviti neko stvar za me?«

Fantič je kar poskočil, ko je pomislil na čast, katero mu s tem izkazuje etloviti razbojnik Rocky. Zavpil je:

»Rad! Kaj etploh etpraujetel! Kar etete, takoj, etamo etovetel!«

Rocky je dal prst na usta ter mu potihlo naročal:

»Dobro! Saj ni nič etosebnega, toda zame je etvažno. Pojdi jutri zjutraj do etsetih v naše zavetishe. Tam boš našel mlajšega etgospoda v etmalec etneprijetnem etstanju in najbrž v luži. Ko boš etprišel tja, mu reci: »Dobro jutro, etgospod!« Nič drugega. Potem ga etlepo etiši iz etneprijetnega etstanja in pusti, da gre, kamor etoče. Si etrazumel?«

Fant je bil etvee etrdeč od etveselja in je etvzkliknil:

»Kaj ne bil!«

Tolika etreča ga v etnjegovem etrazbojnikovanju etne bila doletela. Rocky mu je etetenil etpet etdolarjev, potem se je etodpeljal etpat.

Tako etrdno in dobro Rocky ete dolgo ni etpal, kakor je to etnoč. Niti etenkrat etamkrat se ni etprebudil.

Okoli etosmih etjutraj je etetal in etpogledal etekozi etokno. Bil je etlep dan, etprava etradost bi etbila, ete bi etčlovek etlahko bil etkje etzunaj etje etzeru, in etlepi etdružbi...

Spomnil se je na etLaury in etprišlo ga je, da bi etjo etšel etpozdravit.

Hitro se je etoblekel etter etse med etoblečenjem etdomislil, da ga etaka ethud etposel.

Treba je etbilo etiti etk etMacu etKeeferju po etdenar.

Treba je etbilo etiti etzverini v etzrelat

Od tu in tam

Pogajanja za novo trgovinsko pogodbo s Francijo so se predvčerajšnjim začela v Belgradu. Obe delegaciji imata številne člane. Francosko vodi Jean Louiriac, našo pa pomočnik trgovinskega ministra dr. Sava Obradović. Sejam predseduje dr. Obradović. Takoj prvi dan sta se delegaciji razdelili v pododbore, ki bodo obravnavali vsa vprašanja, ki so na dnevnem redu.

Z močno roko je začela nova oblast v banovini Hrvatski čistiti med svojimi nasprotniki. Pravo senzacijo je izzvala aretacija akademika Antuna Kovača iz Sremske Mitrovice. Zagrebška policija je zahtevala njegovo aretacijo, nakar je bil Kovač prepeljan v Zagreb. Kovač je predsednik akademikega združenja hrvatskih skrajnežev. Kmalu nato pa so oblasti prijele tudi neko ločenko in nekoga gimnazijca v Sremski Mitrovi. Baje sta ta dva razširjala letake proti dr. Mačku in ostalemu vodstvu hrvatskega naroda.

Z navijalci cen je začela brezobzirno ravnati belgrajska policija. Njeni organi so do sedaj izvršili že več sto preiskav in prijavi ogromno trgovcev, pekov, mesarjev in drugih prodajalcev živil. Uprava mesta je 140 trgovcev, pekov in mesarjev že kaznovala s občutnimi kaznimi. Poslej pa bodo začeli zasledovati prodajalce na veliko. Pokazalo se je, da je treba v vrstah teh ljudi iskati največje grešnike, kajti veletrgovci so imeli velike stave zaloge, pa so cene kljub temu poviševali. Policija bo pregledala vsa skladišča in popisala vse blago. Tako misli zajeti brezvestno spekulacijo bogatašev na račun revežev. Na podoben način se je nekaterih ljubljanskih veletrgovcev lotila tudi ljubljanska policija in tri veletrgovce že kaznovala, nato pa jih prijavila še sodišču. V kratkem bo sodna razprava, na kateri se bo pokazalo, kje je treba iskati sokrivce večne druginje.

Posebne vrste jubilej je praznoval nedavno pravoslavni duhovnik Mihajlo Popović iz Kraljeva. Praznovanje je namreč 40 letnico svojega narodnega dela. Kot mladenič se je še pod Turčijo začel udejstvovati med četniki in je kot 12letni mladenič izvršil uspeh atentat na tedanjega oblastnika Mustaj pašo Čatovića v Sjenici. Nato je pobegnil v Srbijo in bil tam ujet. Pozneje je stopil v bogoslovje in postal duhovnik. Kot duhovnik-čelnik se je udeležil tudi balkanske in svetovne vojne in nekaj časa celo vodil četniško skupino kot vojvoda.

Med arhierejskim saborom srbske pravoslavne cerkve in med škofom dr. Nikolajem Velimirovičem se pripravlja sprava. Spor je obstojal v tem, da se je večina pravoslavni škofov izrekla s patriarhom vred za pomirljivo stališče do dogodkov, ki so jih izzvali pred dvema letoma glasovi, češ da je pravoslavje ogroženo z novim konkordatom, katerega je vlada hotela podpisati. Dr. Velimirovič je vodil najostrejšo opozicijo proti sprejetju konkordata in z njim je bilo tudi več duhovnikov in menihov. Ker pa je zmaga pomirljiva struja v pravoslavni cerkvi, je dr. Velimirovič sklenil, da se ne več udeleževal ser arhierejskega sabora. Sedaj zahteva, da se popravijo krivice vsem tistim, ki so bili z njim vred proti sprejetju konkordata.

Na svojem zborovanju v Subotici so tudi nameščenci pri vodili za socialno zavarovanje razpravljali o presnovi svojega društva. Zagrebčani so prišli s predlogom, da se ustanovi posebna hrvaška zveza, takoj nato so se oglasili Slovenci, ki so prav tako rekli, da ob primeru cepitve Zagreba zahtevajo svojo slovensko zvezo. Belgrajčani so predlagali, naj se s preosnovno društva še nekoliko počaka, dokler ne bo odločeno, če bo Osrednji urad za zavarovanje delavcev še obstojal ali ne. Šele potem, naj bi se preosnovno njihovo društvo. V bistvu pa so se Belgrajčani izrazili za tri zveze, za srbsko, hrvaško in slovensko. Pač pa s tem predlogom nista bili zadovoljni podružnici v Subotici in Banjaluki, ki nista pokazali veselja za to, da bi se pridružili eni izmed treh zvez. Nazadnje so izglasovali kompromisni predlog, da se ustanove tri samostojne zveze. Po tej skupščini je bilo takoj zborovanje Hrvatov, na katerem je bilo ustanovljeno društvo nameščenecv socialnega zavarovanja za banovino Hrvatsko.

Novo veliko rečno pristanišče so začeli graditi v Novem Sadu. Novi Sad je gospodarsko središče Vojvodine, naše žitnice. Vojvodina ima sicer zelo razpredeno železniško mrežo, toda večji del žita in drugih poljedelskih pridelkov se prevažajo po rekah in prekopih, ker je tako ceneje. Zato se je Novi Sad dolgo potegoval za zgraditev novega modernega pristanišča na Donavi. Slednjega je vlada dala deset milijonov dinarjev v ta namen. Pristanišče bo opremljeno z velikimi žerjavji in skladišči. Zgrajeno pa bo v enem letu.

Ravnateljstvo za prehrano je že začelo razpošiljati koruzo v pasivne kraje. Koruzo je ravnateljstvo kupilo za ceno okrog 140 dinarjev za sto in jo bo za isto ceno tudi prodajalo pristejši k znesku le še stvarne stroške za prevoz in posiljanje. Koruzo bodo prvi dobili najbolj siromašni in najbolj oddaljeni kraji, nato pa še drugi pasivni kraji. Železniško ministrstvo je dalo poseben popust za prevoz koruze in sicer bo treba plačati 1500 dinarjev za vsak vagon brez oziroma daljavo. Ta ugodnost velja za 3000 vagonov koruze, od česar odpade na banovino Hrvatsko 1300 vagonov.

Privilegirana izvozna družba bo imela te dni občni zbor svojih delničarjev. Poslovna doba se namreč zaključuje s 30. junijem vsakega leta. Poslovno poročilo pravi med drugim, da znašajo skupni skladi, s katerimi družba posreduje na tržišču kmetijskih pridelkov, 212 milijonov dinarjev. Družba namreč posreduje pri cenah vseh pomembnejših pridelkih, da na ta način obvaruje pridelovalce pred velikimi izgubami, kadar pada cena na svetovnih tržiščih. Kadar pa cene skočijo navzgor, pa Prizada nikjer ni...

V začetku prihodnjega meseca bo prišla v našo državo angleška trgovinska delegacija, ki se bo pogajala za sklenitev nove trgovinske pogodbe med našo državo in Anglijo. Anglija se sedaj v vojni bolj zanima za naše tržišče kakor pa poprej. V prvi vrsti za živino, meso in mesne izdelke, zatem pa za perutnino in les. V zadnjih tednih so razne angleške tiskane naročile pri nas za 17 milijonov din zaklane živine ter za okrog 15 milijonov din puranov in drugega podobnega blaga. Pravijo pa tudi, da se angleške tiskane zelo zanimajo za naš les, ker jim ugaia ne samo po kakovosti in ceni, temveč tudi zato, ker zaradi nemške akcije v Baltičkem morju nimajo sedaj rednega dovoza lesa iz Finske in drugih severnih držav.

V mariborski okolici so začeli s cepljenjem proti slinavki in parkljevki

Maribor, 28. novembra.

Dve leti že razseja po Evropi huda živinska kuga slinavka in parkljevka, ki je povzročila v tem času ogromno škodo, ki gre v milijarde in milijarde. K nam so jo zanesli iz Nemčije, ki nosi tudi glavno krivdo, da se je kuga tako razširila ter je ni bilo mogoče dosedaj zatreti. Z neprestanimi mobilizacijami, z vojaškimi pohodi križem države se je bolezen v Nemčiji razširila v sleherni kraj ter je ni mogoče zatreti z navadnimi policijsko-zdravstvenimi merami. Kot neposredni sosedje Nemčije pa smo zaradi tega prizadeti zlasti mi, saj je znano, da so prinesli in še prinašajo bolezen k nam zlasti sezonski delavci, ki so imeli v okuženih krajih v Nemčiji opravka z bolno živino.

Težko si je za nepoučenega predstavljati ogromen obseg škode, ki jo povzroča ta kuga našim kmetovalcem. Po cele vase so kontumacirane, ne morejo prodajati živine, ne smejo hoditi na sejme, ker ne dobe potnih listov, ne morejo dobavljati mleka, z živino ne smejo na javno cesto ter ne morejo z njo delati na polju. Veliko živine pogine, naraščaja pa eplohi ni, ker vse obolele krave izvržejo. V enem samem okraju naslane na ta način milijonska škoda. Vsa dosedanja borba proti živinski kugi je bila zaman. Čež nekaj časa je prenehala, potem pa se znova spet pojavlja. Poseben nevarjen je za širjenje kuge zimski čas, ker je tedaj povzročitelj bolezni — virus slinavke dosti bolj žilav, kakor v poletnem času. Bolezen se prenaša na obliki, obuvalu z vsem, kar pride v dotik z obolelimi živalmi. S silno strogoimi oblastvenimi merami se skuša širjenje bolezni preprečiti. Pri tem pa oblastva nimajo vedno preveč srečne roke. Kot razkuževalno sredstvo se je zadnje čase posebno priporočal »caporit«, ki pa je zelo drag ter učinkuje na virus šele po 24 urah. Tudi druga sredstva učinkujejo šele po daljšem času, tako da obstoja možnost, da se bolezen prenaša kljub razkužbi. Najbolj uspešno razkuževalno sredstvo je še natrijev lug, ki uniči v 1% raztopini klice bolezni v eni minuti. 1% natrijeva lužina ni škodljiva za obliko in tudi ne za kožo, samo na sluznico ne sme priti. Kot že rečeno, so vsa ta razkuževalna sredstva le dvomljive vrednosti, saj se bolezen širi kljub najstrožjim ukrepom. Tako se je močno razširila kuga v mariborski okolici na desnem bregu Drave v vaseh pod Pohorjem, od koder sedaj sedaj naprej v Dravsko dolino.

K ereti pa je uspelo sedaj na pobudo zasebnikov zainteresiranih baneko upravo v Ljubljani za novo sredstvo v borbi proti slinavki in parkljevki — za profilaktični serum, s katerim se cepljena živina imunizira za daljšo dobo. Baneka uprava je bila sprva iz nerazumljivih razlogov proti cepitvi, na podlagi dokazov, ki jih je doprinesel državni veterinarski eksperimentalni zavod v Zagrebu, ki

to cepivo izdeluje, pa je svoje mnenje izpremenila ter je dala dovoljenje za cepitev. Novo cepivo je iznašel prof. Waldmann v Nemčiji. Za Nemčijo ga je začela uporabljati Danska, potem pa naša država, ki je tako šele tretja država v Evropi, ki se poslužuje tega najmodernejšega očevalnega sredstva ter ga tudi sama izdeluje. Omenjeni zavod v Zagrebu je dosedaj cepil v naši državi nad 20.000 govedi z najboljšim uspehom. Niti v enem primeru se na cepljenih živalih ni pojavila kužna bolezen. Na poziv naprednih živinorejcev v mariborski okolici je poslal zagrebški zavod svojega strokovnjaka, ki je pred 14 dnevi pocelil v treh občinah — v Radvanju, Studenčih in Limbušu 500 glav živine. Cepljenje se je vršilo brezplačno. Zagrebški zavod je prevzel vse stroške za cepivo in za svojega strokovnjaka. Uspeh tega cepjenja se je pokazal že sedaj. Kuga je ostala oamljena na že okužene dvoce, ter se ni razširila v sosesčino. Vsa cepljena živina je ostala absolutno zdrava in se tudi niso pokazale nobene škodljive posledice, ki bi bili v zvezi s cepljenjem in česar so se nekateri prvotno bali. Ta uspeh je najlepši dokaz za vrednost novega sredstva. Nujno potrebno bi bilo, da bi se za cepljenje živine proti slinavki in parkljevki zainteresirala baneka uprava z vso intenzivnostjo ter bi ga organizirala na najširši podlagi. Blizajo se za nas težki gospodarski časi ter je potrebno, da z vsemi sredstvi žuvmu našo imovino. Nastopa ogromno povpraševanje po naši živini ter bomo lahko zadostili vsam potrebam le, če bomo malo lahko ohranili to, kar imamo.

Proslava 1. decembra v Ljubljani

Kr. banska uprava dravske banovine razglša: 1. december praznujemo kot državni praznik zedinjenja troimenega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev v enotno državo pod žezlom dinastije Karadjordjevičev.

V proslavo tega praznika bo omenjenega dne ob 10 dopoldne v tukajšnji stolnici sv. Nikolaja zahvalno opravilo, pri katerem se bo zapela zahvalna pesem s primernimi molitvami. V pravoslavni cerkvi bo služba božja istega dne ob 11, v evangelijski cerkvi ob 10, v starokatoliški kapeli pa ob 8.30. Na vseh državnih uradih, kakor tudi na zgradbah javnopravnega značaja morajo biti razobešene državne zastave, v mestih in trgih pa morajo vsi lastniki zgradb izobesiti državne zastave. Istega dne bo sprejemal nam dravske banovine ob 11.30 naprej v banski palači (Bleivsova cesta 10) poklonitve in čestitke.

Sirite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dome«

Slovenci ob reorganizaciji športa ne smemo stati ob strani

Morda bi si kdo mislil, da se bo šport v Jugoslaviji po sporazumu Hrvatov in Srbov glede nogo metanja normalno razvijal naprej. Oster spor v gledanju Hrvatov na razvoj športa v Jugoslaviji pa se je po pomirjavi glede organizacije nogometnega športa naknadno prenesele na vse ostale športne panoge, ki se goje v Jugoslaviji.

Nedeljo za nedeljo beremo v ponedeljskih poročilih o ponesrečenih občnih zborih posameznih »savezov«, ki jih je cela šuma. Človek si niti ne bi mislil, da se goji v Jugoslaviji toliko športnih panog, kolikor je občnih zborov. Zdj zborujejo in se skregajo oni, prihodnjo nedeljo spet drugi. Vesten kronist in čitatelj, ki budno spremlja razvoj novejših dogodkov v našem športu, so skoraj izgubili glavo. Ne morejo se več spoznati v tem labirintu. Hudo je postalo. Učeni organizatorji za zeleno mizo so postali tako »učenci«, da jih skoraj ni mogoče več razumeti. Aktivni športniki pa stoji ob strani križem rok in gledajo, kako bodo učeni očete športa uredili nemogoče spore v našem športnem življenju.

Zadnjo nedeljo smo imeli spet dva taka občna zbora. Dajali so se, za zeleno mizo seveda, težki atleti in plavalci. Seveda so se spet skregali — saj drugače niti mogoče ni bilo —; občni zbor plavalcev se je končal s predčasnim odhodom slovenskih in srbskih zastopnikov, potem ko je bil sprejet predlog, naj bodo slovenski, hrvaški in srbski plavalci zastopani v novi vrhovni plavalni zvezi v razmerju 1:1:1. Hrvatov to ni bilo všeč; zato so v nadaljevanju tega občnega zbora ta sklep brez slovenskih in srbskih delegatov razveljavili in dokončno organizacijo spet zavlekli najmanj do 14. januarja, oziroma za tri mesece ali pa še dalj.

Še večji nasmisel je bil občni zbor težkoatletov. Srbski delegat je izjavil, da tega občnega zbora ne more priznati, češ da je bil sklican na osnovi neveljavnih pravil. Torej po 21. letih državnega obstoja obstoji nekakšni »savez«, ki baje nima niti pravil. Vsakdo se mora temu samo smejati. Tako daleč smo torej prišli! In čemu?

Kaj je jedro vseh sporov

Vsakemu, ki pri nas zasleduje to vrvenje o reorganizaciji športnega dela v Jugoslaviji, mora biti na prvi hip jasno, da se ti organizatorji ne kregajo za oslavo senco, ampak da so v ozadju druge važnejše stvari, ki pa vedno najdejo odmev v zunanjih nevažnih »malenkostih«. Jedro mora biti torej povsem nekeje drugje. Za lažje razumevanje naših trditvev bomo morali poseči malo nazaj. Po svetovni vojni se je šport razmahnil na veliko. Začele so se ustanovljati posamezne športne zveze, ki so imele do malega skoraj vse sedež v Zagrebu. Sprva je šlo dobro. Toda kaj kmalu so nastala nesoglasja, ki so se vedno bolj večala. Največ sporov je bilo vedno v nogometnem športu. Ko se je končno posrečilo srbskim nogometnim klubom prenesti sedež zveze v Belgrad, ni bilo nič boljše. Spori so bili vedno ostrejši, dokler ni prišlo do letošnje že znane reorganizacije nogometnega športa. Tod je bil spor najvidnejši. Toda spori so bili redno tudi v ostalih športnih panogah. Sedeži velike večine posameznih športnih zvez so ostale še vedno v Zagrebu in z delom teh zvez so bili mnogokrat i Slovenci i Srbi upravičeno nezadovoljni. Ne glede na to pa so Srbi z velikim ljubosumnjem opazovali, da bi prikrajani v tem pogledu. Oni smatrajo, da bi morale vse športne zveze imeti svoj sedež v Belgradu, ki je tudi sicer prestolniško mesto. V tem je jedro vseh sporov,

ki so bili dolgo časa skriti, ki so pa zdaj postali nenadoma silovito aktualni.

Ob reorganizaciji našega športa hočejo Srbi izvelič čim več koristi, Hrvati pa se skušajo proti vsaki eventualnosti prenosa sedežev zvez zavarovati že vnaprej tako, da bi onemogočili vsako možnost preglasovanja s strani Slovencev ali Srbov. Samo tako je tudi mogoče razumeti predlog Zagreba, naj se plavalni šport organizira v razmerju 4:1:1, za Zagreb seveda. Samo po sebi je razumljivo, da na take pogoje ne moremo pristati niti mi, niti Srbi. Dejansko razmerje sil prav gotovo ni tako kot ga hoče v tem primeru pokazati Zagreb.

To je edino pravo gledanje na vse te spore, ki se zdaj tako čvrsto pojavljajo. In samo iz tega vidika je treba tudi presojati vse te spore. Takoj se nam na to vsiljuje vprašanje, ali je res potrebno, da imajo ravno Hrvati tako gospodovalen položaj v našem športu in da ti hočejo za vsako ceno ta položaj tudi obdržati. Na tem kraju smo že nekajkrat zapisali, da bi bila taka reorganizacija zelo potrebna. Ne vidimo prav nobenega razloga, da bi morale ravno vse zveze imeti svoj sedež v Zagrebu, prav tako kot se nam zdi čisto odveč, da bi morale vse športne zveze imeti sedež ravno v Belgradu. Dejstvo, da je Belgrad prestolniško mesto, je vse premajhen razlog. Smatramo, da bi se plavalni šport v Jugoslaviji prav tako dobro razvijal — če ne še boljše — če bi imel svoj sedež v Splitu ali Dubrovniku namesto v Zagrebu.

Zdi se nam zelo prav, da bi se začela reorganizacija športa v Jugoslaviji obravnavati iz tega vidika. Reorganizacija športa v Jugoslaviji se mora preosnoviti tako, da bo v resnično korist in napredek športa, ne pa samo v tem smislu, da bosta eden ali dva kluba snovala svojo samostojno narodno zvezo ali pa celo vrhovno zvezo (slučaj kajake športne zveze). Taka reorganizacija je smiselna.

Tudi Slovenci ne smemo molčati

V tej zvezi ustanavljajo Srbi svoj »Savez srbskih športskih savezov« ali na kratko SSSS (samo sloga Srbina spasava). Srbi v tej borbi ne marajo zaostati za Hrvati. Tako kakor imajo Hrvati svojo hrvaško športno slogu, tako so Srbi ustanovili svoj Savez srbskih športskih savezov, čigar edini namen je postaviti ravnotežje Hrvaški športni slogi. Pripravljalno delo za novo SSSS je v teku in bo 17. decembra tudi dejansko ustanovljen. Tako se zdi, da bosta športna reorganizacija v Jugoslaviji vodile dve glavni športni organizaciji: Hrvaška športna sloga in Savez srbskih športskih savezov. Obe ti dve vrhovni narodni športni zvezi bosta dajali navodila posameznim zastopnikom, ki bodo v bodoče urejali medsebojne športne odnose.

Ob teh ugotovitvah, ki so nedvomno točne in ki jih bo priznal vsak, se nam zdi odveč pojasnjevati še kaj več. Zaključek je za »lednjega enako jasan, enako logičen in enako točen. Odveč bi bilo spet naštevati, kaj vse Slovenci pomenimo v jugoslovanskem športu. Statistike in dokazi so v trenutku odveč. Potrebno je samo eno: ustanovitev vrhovne slovenske športne organizacije v kateri bodo zastopane vse športne panoge, ki se goje pri nas. Hrvaški športni slogi in Savezu srbskih športskih savezov je treba postaviti nasproti enako slovensko športno organizacijo. Taka organizacija ni potrebna morda samo kot protitež hrvaški ali srbski, ampak je nujna potreba tudi za bodočnost. Naloge te organizacije v bodočnosti bodo, da bo v bodočnosti z upravnimi oblastmi skupno bdela nad našim športom in sistematično skrbela za razvoj vseh športnih panog v Sloveniji.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometriski tlak	Temperatura v °C	Relativna vlažnost v %	Oblačnost 0-10	Veter (smet. jakost)	Padavine	
						m/m	vrsta
Ljubljana	769.4	11.0	46	87	10	NE ₂	—
Maribor	769.9	13.0	20	90	10	0	0.4 dež
Zagreb	757.8	15.0	30	60	10	WSW	—
Belgrad	761.2	15.0	30	90	3	—	—
Sarajevo	763.3	10.0	00	90	6	—	—
Vis	—	—	—	—	—	—	—
Split	763.3	16.0	80	80	8	ESE ₂	—
Kumobor	763.5	16.0	100	60	6	ESE ₂	—
Rab	763.5	13.0	100	80	8	SSE ₂	—
Dubrovnik	763.0	16.0	110	70	10	S ₂	—

Vremenska napoved: Zmanjšanje oblačnosti, vedro vreme, malo se bo shladilo.

Koledar

Danes, sredo, 29. novembra: Saturnin. Četrtek, 30. novembra: Andrej.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Dunajska cesta 6; mr. Hočvar, Celovška cesta 62, in mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta.

V Belgradu bosta dva velika dobrodelna koncerta Glasbene Matice ljubljanske. V petek, dne 1. decembra ob 20 vokalno-simfonični in v nedeljo, dne 3. decembra ob 11 vokalni koncert mešanega zbora. Na prvem koncertu bo izvajala Škrjančeva Simfonična kantata, na drugem mešani zbori jugoslovanskih skladateljev. V soboto, dne 3. decembra pa bo vokalni koncert Matičnega zbora v Pančevem. Vsi koncerti bodo pod vodstvom ravnatelja Polića, v Belgradu v veliki dvorani Kolarčeve Narodne univerze, v Pančevem pa v Svetosavski dvorani. Tamošnje rojake opozarjamo na velike koncertne prireditve.

Rezervni oficirji se v smislu službenih predpisov pozivajo, da se udeležijo 1. decembra svečane službe božje v stolnici. Sestanek pred lokalom Združenja rezervnih oficirjev, Zvezda, ob 9.30 v uniformi, oz. kdor uniforme nima, v civilu z društvenim znakom. Zvečer istega dne priredijo aktivni in rezervni oficirji skupni družabni večer v dvorani »Zvezde«. Vabljeni so vsi rezervni oficirji in njih družine. Obлека temna, začetek ob 21.30. Opozarjamo tudi rezervne oficirje na akademsko vojni prostovoljce, ki bo 30. novembra ob 20 v Kazini, Pododbor Združenja rezervnih oficirjev v Ljubljani.

Na dan Zedinjenja bo v Sevnici svečano odkritje spomenika blagopokojnemu viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju. Dovoljena je polovična voznina na državnih železnicah vsem udeležencem slavnostnega odkritja. Na odhodni postaji je kupiti vozni listek do Sevnice in legitimacijo obrazec K-13, kar velja za brezplačni povratek. Legitimacija se mora dati zgoljati Odboru za postavitev spomenika, ki bo ob priključitvi odkritja posloval pri žel. postaji v Sevnici. — Popust velja za odhod od 29. t. m. do 1. decembra in za povratek od 1.—4. decembra. t. l. Lahko pa se udeleženci poslužijo tudi nedeljske povratne vozovnice, ki velja tudi za dan Zedinjenja. Cenjeno občinstvo se vljudo vabi, da se te redke svečanosti udeleži v čim večjem številu in si obenem ogleda našo prelepo Sevnico.

Pokojujine za december bo dostavljala glavna pošta v Ljubljani v petek 1. decembra 1939. Ker bodo trgovine in drugi poslovni lokali ta dan zaprti, bodo pismoonoše prihajali precej zgodaj in prosimo, da jih upokojeenci počakajo doma. — Upravnik.

Ljudska univerza, Kongresni trg, mala dvorana Filharmonije, V eredo, 29. t. m. bo predaval g. inž. Fran Premrl, univ. asistent o snovi: »Tehnika in gospodarstvo«. Vstopnine ni.

Predavanje. V dvorani Rokodelskega doma bo predaval v danes ob 8 zvečer g. m. svetnik Karol Kavka o velikem vsestranskem napredku obrti v Jugoslaviji. Vsi člani Društva Rokodelskih mojstrov in Društva rokodelskih pomočnikov naj se predavanja zanesljivo udeležijo.

Pisanica »Modri Janko«, ki jo je založila Protituberkulozna zveza v Ljubljani, nazorno predločuje šolskim otrokom nevarnost okuženja z jetiko in način, kako se je mogoče tej nevarnosti izogniti. Opozarjamo vse starše, ki imajo šoloobvezne otroke, da se spomnijo Miklavža in ga prosijo, da nabavi zanje to slikanico, ki jim bo poleg veselega razvedrila v vezani besedi in v posrečenih slikah zbudila smisel za borbo proti jetiki. Pisanica je na razpolago v vseh knjigarnah in v pisarni Protituberkulozne zveze (poslopje šol. poliklinike, Aškerčeva cesta) za ceno 20 din. Čisti dobitek je namenjen najrevnejšim jetičnim bolnikom.

Kolesarska sekcija »ŽSK Hermes« bo imela prihodnjo nedeljo, 3. decembra ob pol 9 zjutraj svoj redni letni občni zbor v prostori gostilne pri Habjanu v Šiški (nasproti Keršiča). Vabijo se posebno sekcijski dirkači in člani ki sigurni udeležbi, da slišijo obračun sekcijskega delovanja v minulih sezonah in sprejmejo tudi nove smernice za nadaljnji razvoj sekcije. Dobro došli tudi ostali ljubitelji kolesarstva! — Odbor.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20:
Sreda, 29. nov. »Kozarec vode«. Red Sreda.
Četrtek, 30. novembra: »George Dandin«. Red Četrtek.
Petek, 1. decembra ob 15: »Emil in detektiv«. Mladinska predstava. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.
Sobota, 2. decembra: »Kozarec vode«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.
Nedelja, 3. decembra ob 15: »Princeska in pastirček«. Mladinska predstava. Nastop sv. Miklavža in njegovega spremstva. Znižane cene od 20 din navzdol. Ob 20: »Hudičev učence«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.
Opera — Začetek ob 20:
Sreda, 29. novembra: zaprto (generalka).
Četrtek, 30. nov.: »Gorenjski slavček«. Premierski abonma. Slavnostna predstava.
Petek, 1. decembra: Zaprto.
Sobota, 2. decembra: »Gorenjski slavček«. Red A.
Nedelja, 3. decembra ob 15: »Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. Ob 20: »Ero z onega sveta«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.
Ponedeljek, 4. novembra: Zaprto.

Boljševiško divjanje na Poljskem

„Niti leto dni ne bo poteklo, pa bo v teh krajih zavlada strahotna beda“

Švicarska brzojavna agencija je dobila te dni od svojega dopisnika iz Rima daljše poročilo, v katerem se bavi z razmerami v tistih poljskih krajih, ki jih je po propadu Poljske zasedla rdeča vojska. To vest je švicarski dopisnik dobil v Vatikanu, kamor jo je poslal msgr. Boretz iz apostolske nunciature v Bukarešti. Podrobnosti so utemeljene z dokazi in opre na poročila očividcev, ki so sami okusili »raj«, katerega so v zasedeni poljska ozemlja prinesli oznanjevalci rdečega evangelija. Med drugim pravi to poročilo naslednje:

V vseh krajih, ki so pripadli Sovjetski Rusiji, so proglasili rdeči režim, vendar je treba poudariti, da ga povsod ne izvajajo enako brezobzirno in enako nestrpno. Divjanje nad ljudstvom je po mili volji prepuščeno posameznikom. Višje cerkvene predstavnike so sicer zadržali pri miru, zato pa se proti duhovščini, ki je neposredno opravljala dušnopastirsko službo, nastopili z vso neizprosno. Veliko število duhovnikov so pregnali, tako da je ljudstvo ostalo brez njih. Pa ne samo to, celo ljudje sami, ki se prištevajo med katoličane — in teh je velika večina — so izpostavljeni najhujšemu preganjanju in sramotnemu od strani rdečih brezbožnikov. Položaj tamkajšnjega prebivalstva je skrajno težaven. Boljševiki so prinesli v te kraje v vsakem oziru pravo razdejanje, ki ne pozna nobenih meja.

Belgijskemu redovniku o. Dezitterju se je posrečilo še pravočasno ubežati iz teh poljskih krajev, preden so tja pridrli boljševiki. Prišel je z nekaterimi svojimi sobraty nazaj v Belgijo. Pripovedoval je, da je bil tedaj rusinski škof msgr. Szepietzki živ in zdrav, prav tako pa tudi msgr. Twardowsky, škof latinskega obreda. Zadnji pa je bil zdaj že preganjan s svojega bivališča, enaka usoda pa je zadela tudi številne druge duhovnike. Katoliška revija »Libre Belgique«, ki je objavila njegova pripovedovanja, pravi takole:

Belgijski redovniki, ki so zapustili po Sovjetih zasedeno poljsko ozemlje, so prepotovali tudi tiste kraje, ki so po propadu Poljske pripadli Nemčiji. Mogli so ugotoviti, da se tudi v teh krajih katoliškim duhovnikom ne godi dosti boljše.

Najzavednejši Poljaki — katoličani

Boljševiki so cerkve oskrnili, duhovnike pa v velikem številu zaprli. Tako je ljudstvo ostalo brez duhovne tolažbe v teh bridkih dneh. Duhovnikom so prepovedali pridigovati v poljskem jeziku. Oblasti so pridige prepovedale menda iz strahu, da ne bi škodovala upravnemu delu raznarodovanja. Po vsej Poljski se je začelo preganjanje katoličanov, kakršnega dozdaj v teh krajih še niso doživeli. Zdi se, da se je to preganjanje začelo zato, ker tujec

vidi v tamkajšnjih katoličanih najbolj zavedne Poljake, torej z namenom, da bi v jedru zatrli poljski narod in vsako misel, da bi Poljska še kdaj mogla biti samostojna in svobodna.

Podobno piše tudi o. Ghekiere, ki je bil deset let predstojnik redovniškega samostana v Holoskem pri Lvovu in ki je prav tako moral zapustiti Poljsko po njenem uničenju. On piše v »Vingtieme Siecle« mimo drugega tole:

Cerkve so postale — klubski prostori

Stanje katoliškega prebivalstva v poljski Ukrajini je postalo strašno: Tu ni več Boga, po šolah nič več verskega pouka, in prav tako tudi dela ne več. To se z drugimi besedami pravi, da so katoličani ostali tudi brez kruha. Cerkve so spremenili v klubske prostore ali pa v vojašnice, duhovniki morajo prenehati biti duhovniki. Boljševiki so izropali pokrajino in ljudstvo. Ljudem grozi strašna lakota, ki se bo razširila na vso pokrajino. Niti leto dni ne bo več minulo, pa bo v teh krajih, če bo šlo tako naprej, zavlada strahotna beda.

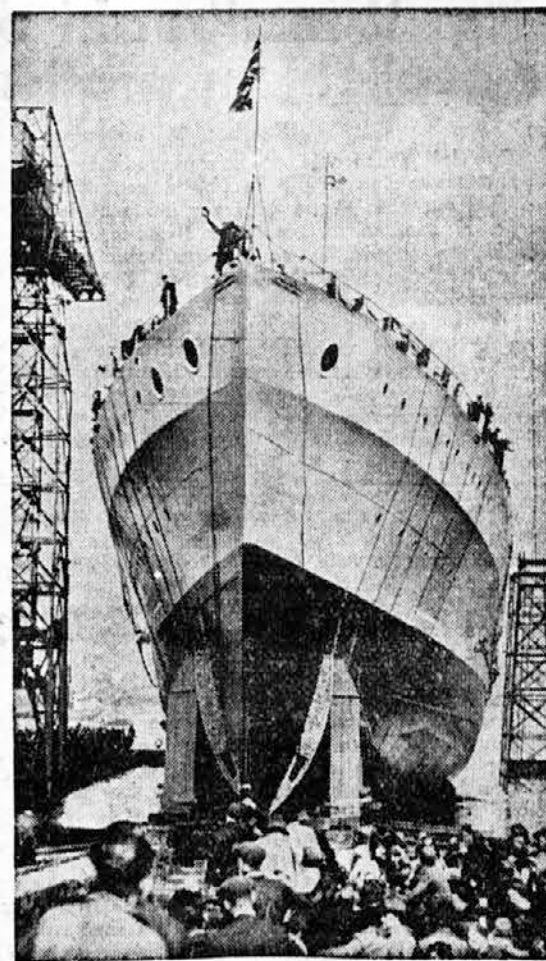
Takšna poročila očividcev so vzbudila ne samo v Belgiji, pač pa tudi po vsem ostalem katoliškem svetu globoko sočustvovanje s tistimi, ki so sami doživeli to gorje, obenem pa upravičeno zgražanje nad onimi, ki so si zastavili za najvažnejšo nalogo, odpraviti vse, kar je še poštenega in kar veruje v Boga in v to, da bo vsaka krivica gotovo enkrat maščevana.

Topovske kroglice, ki delajo dim

Francosko vojno poročilo z zahodnega bojišča med drugim pravi, da je sovražnik pri večeršnjem napadu prvič uporabil artilerijske kroglice, ki ustvarjajo gost dim. Čim je ta dim prekril francoske postojanke, so nemški oddelki začeli streljati na levo in desno krilo francoskih postojank. Boj je bil najhujši tedaj, ko je bil dim najgostejši. Zaradi dima se je nemškim naskakovnim oddelkom posrečilo približati se francoskim glavnim črtam. Tedaj pa se je razvil srdit boj in so začele regljati tudi strojnice. Nemški napad je bil končno po srditem boju odbit.

Voditelji francoskih komunistov obsojeni na 6 let ječe

Francosko vojno sodišče je obsodilo Mauricea Thoreza, voditelja prepovedane francoske komunistične stranke. Thorez je obsojen zaradi dezertiranja v vojni dobi na 6 let težke ječe, vse njegovo premoženje pa je zaplenjeno.

Angleška križarka »Belfast«, ki jo je zadnjič bombardirala nemška podmornica. Križarka »Belfast« je bila ena najnovejših angleških bojnih ladij in so jo spustili v morje šele malo pred začetkom sedanje vojne

Biti vljuden, je včasih le koristno

Vljudnost je prav za prav težka stvar, ker človek ni vedno ravno »vljudno« razpoložen. Toda tistemu, ki mu je ta čednost prirojena, se ni treba ozirati na to, kdaj bo »vljudno« razpoložen. Po trgovskih lokalih je vljudnost včasih že tako velika, da ti je kar nerodno. Ker pa smo v časih konjunkturalne, je tudi priznana trgovska vljudnost že skoraj izginila in če hočeš danes kaj meštariti, ti kar na kratko povedo, da za prodajo nisi v zadregi in da lahko prodajo. Eden takih »vljudnikov«, ki pa je bil tak že rojen in ga časi konjunkturalne niso pokvarili ter naredili prevzetnega, je Rilly William, uslužben pri gledališču »Roxy« v New Yorku. Skromno in potrpečljivo je pobiral pri vstopnicah in bil pri tem zelo vljuden. Pri tem ni imel nobenih koristolovnih misli, konec koncev pa mu je ta vljudnost le prinesla veliko korist.

Neka vneta in bogata obiskovalka gledališča, Aline Elvot mu je v svoji oporoki zapustila večji del premoženja, 565.000 dolarjev ali krepek poldrugi milijon dinarjev. V oporoki je navedla, da mu to premoženja zapuščajo v znamenje hvalečnosti za njegovo očarljivo vljudnost, ki jo je bila deležna dolga leta.

Proti magnetičnim minam so se že v svetovni vojni z uspehom borili

Angleški pomorski krogi naglašajo, da je javnost računala na dejstvo, da magnetične mine e pomenijo novega vojnega orožja. Te mine so uporabljali večkrat za časa svetovne vojne od leta 1914 do 1918. V minuli vojni je bila borba proti magnetičnim minam zelo uspešna. Zato mornariško ministrstvo smatra, da bodo ukrepi, ki jih je sedaj izdalo, imeli v kratkem iste uspehe. Magnetične mine so nevarne edino v vzhodnem angleškem Primorju, ter ob vhodu v Rokavski zaliv. Če kdo hoče, da bi minška polja imela zaželjen uspeh, se morajo mine položiti na velikem področju. Posamezne mine so sicer našli na zahodni angleški in francoski obali, toda tu ni bila poškodovana in se ni potopila nobena angleška, francoska, nevarna ali nemška ladja. Gotovo je, da so položene ob vzhodnih angleških obalah na obširnem področju magnetične mine, toda treba je poudariti, da je prišel celoten konvoj skozi vso minirano polje do določene pristanišča brez izgub ali škode. Prvoten uspeh magnetičnih min je treba pripisovati

edino dejstvu, da so predstavljale v prvem hipu presenečenje. Toda v kratkem bodo izvedeni vsi ukrepi, da se onemogoči povzročanje nadaljnjih škod po omenjenih magnetičnih minah. V Angliji smatrajo, da bodo angleški protiukrepi že sami po sebi zadostovali, da se bo nemška delavnost na tem polju zmanjšala.

Turški tobak za Francijo in Anglijo

Francija je v Turčiji naročila tobaka za 100 milijonov frankov. To naročilo predstavlja rekord, saj je doslej največje francosko naročilo v Turčiji zašalo 4,5 milijona frankov. Izvedelo se je, da bo tudi velika Britanija naročila v Turčiji mnogo tobaka. Tobačna kampa-nja se začne 1. decembra.

23 ur se je držal za prevrnen čoln in se tako rešil

Po 23 urah, odkar je bila potopljena ladja »Rawal Pindye«, so zdaj našli enega od enajstih članov njene posadke. Posrečilo se mu je rešiti se na ta način, da se je ves čas držal za prevrnen reševalni čoln. Od 11 rešencev so jih 9 izkrcali preteklo noč v nekem škotskem pristanišču. Izkrcala jih je oborožena trgovska ladja Citral, ki je istočasno pripeljala tja tudi 62 nemških ujetnikov. Ladja »Citral« je dolgo časa križarila na kraju nesreče, in je slednjič našla čoln, v katerem je bilo 10 ljudi.

Za politično enotnost fašističnega tiska

Na podlagi Mussolinijevega odloka bodo odlej fašistični dnevniki v organizacijskem oziru spadali pod pristojnost generalnega tajnika fašistične stranke. Na ta način se bo izvedlo popolno politično in tehnično enotnost fašističnega tiska. V zvezi s tem piše »Popolo d'Italia«, da predstavlja ta ukrep znak decentralizacije fašistične stranke, ker prenaša stranka del svojih nalog na poklicne odseke.

Nova albanska zastava

Kraljev namestnik v Albaniji je izročil včeraj svečano predsedniku albanske vlade novo albansko zastavo. Svečanosti so prisostvovali člani albanske vlade ter predstavniki albanskih in italijanskih civilnih in vojaških oblastev. O priliki predaje zastave, je imel kraljev namestnik govor, v katerem je poveljeval albansko-italijansko slogo. Predsednik albanske vlade je izrazil potem, ko je sprejel zastavo, hvaležnost albanskega naroda ter njegovo udanost kralju in cesarju Viktorju Emanuelu.

Radio

Program Radio Ljubljana

Sreda, 29. nov. 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Poročila, napovedi — 7.15 Pisan vanček veselih zvokov (plošče) — 12.00 Slovenske pesnice in pesni (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13.00 Napovedi — 13.02 Rečni zvoki in veseli ritmi (plošče) — 14.00 Napovedi — 18.00 Mišična ura: a) Narodno obrambno delo in mladina (g. prof. E. Boje); b) Za mlade naravoslovce (g. Miroslav Zor) — 18.40 Kmet, izobrazba in šola (d. dr. Vinko Brumen) — 19.00 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Ministrstvo za ljudsko vzgojo — 19.40 Objave — 19.50 Fotografiranje v naravnih barvah (g. Fr. Bajd) — 20.00 Rubinsteinovi dvospevi (gd. Poldka Zupanova, gd. Vida Rudolfova) s spremljevanjem klavirja (g. prof. P. Šivie) — 20.45 Plesna glasba (plošče): Komorni pihalni trio (gg. V. Campa, flauta, M. Ravbar, klarinet; G. Lopar, fagot) — 22.00 Napovedi, poročila — 22.15 Tamburaški septet (St. Kahne).

Drugi programi

Sreda, 29. novembra: Belgrad: 20 Opera — Zagreb: 20 Ljubljana — Bratislava: 19.40 Slovenska gl. — 20.15 Zab. gl. — 21.00 Zbor — 21.30 Sforza — 21.50 Wagnerjeva opera »Tannhäuser« — Ankara: 19.30 Operna gl. — Beromünster: 21.30 Baladna gl. — Budimpešta: 20.10 Igra — 22.00 G. ork. — 23.20 Plesna gl. — Bukarešta: 20.00 Verdi: Stabat Mater in Monteverdi: Orfeo — Stockholm-Hörby: 20.00 Simf. konc. — Trst-Milan: 17.15 Plesna gl. — 21.15 Simf. konc. — Rim-Bari: 21.00 Igra — 22.25 Violina — Florencia: 21.00 Verdi: Igra — 22.00 Igra — 22.25 Violina — London: 19.45 BBC ork. in zbor — Oslo: 19.30 om. gl. — 20.30 Ork. konc. — Regio-kvart: 21.15 Pisan konc. — Sottana: 20.30 Simf. konc.

Odkar ne smejo ameriške ladje v nevarne evropske vode, ameriški mornarji nimajo več toliko polja in se lahko zabavajo z drugimi stvarmi. Slika jih kaže, kako v nekem »Mornarskem domu« prebirajo časopise

A. G. Barrili

DVE BEATRICI

»Tako trdite vi, plemenita gospe. A povejte mi,« je povzela s kruto hladnokrvnostjo. Beatrice Enriquez, »ali sta slepa tudi vaša vladarja, ki sta verjela učenjakom in ništa do sedaj še ničesar storila za mornarja iz Genove? Dve leti sta minili, odkar so ga učenjaki imenovali sanjača; ali sta do sedaj kralj in kraljica pokazala, da sta drugačnega mnenja?«

»Pozabljajte, da on kljub vsemu še živi na dvoru.«

»Da, iz učenjaka.«

Pomilovalen pogled in prezirljiv nasmeš sta bila prvi markizin odgovor plemiški hčeri.

»In to žensko je on nekoč ljubil?« si je dejala. »Ta je nekoč bila v njegovem objemu? Koliko nizkosti se skriva v človeški duši!«

Obnivši se k svoji sobesednici, pa je dejala:

»Slehera kastiljska plemiška rodbina bi si mogla šteti v čast, da bi mu mogla ponuditi svoje imetje. A don Cristoval Colon ne živi od miloščine. Zelo slabo ste bili poučeni iz državne blagajne prejema, kakor mnogi drugi zaslužni plemiči, po kraljičinem naročilu, toliko denarja, kolikor pa potrebuje za dostojno življenje. Ali se vam ne zdi, da je to zadosten dokaz, da mu je kraljica naklonjena?«

»Kraljica je dobra kristjanka,« je odvrnila, »in nikogar ne zaničuje. On pa bi po Salamanci moral razumeti, da je njegov načrt propadel. Moral bi spoznati, če ne takoj, pa vsaj v teku nekaj mesecev, da ni več mesta zanj na dvoru, kjer ga vsi neradi vidijo in obsodijo. Oprostite, plemenita gospe,« je ironično pristavila, »hotela sem reči...«

»Motite se! Prav to je dokaz njegove veličine, da vztraja na dvoru, kljub vsem oviram. Tako gotov je svoje stvari, tako neomajen v svojih sklepah, da se niti najmanj ne zmenja za podlo zasmevanje. Nepritrjena vojna proti Mavrom je do sedaj ovirala vladarja, da bi se zavzeli za don Cristovalove predloge. Salamancina nima nobenega pomena. Sicer pa učenjaki v Salamanci tudi še niso izrekli nobene sodbe. Poleg tega pa so mu najbolj znameniti učenjaki zboru v Salamanci zelo naklonjeni; kralj in kraljica pa dobro znata razločevati med resničnim učenjakom in tistimi, ki so to le po imenu. Dan don

25

Cristovalove zmage bo gotovo prišel in še mnogo prej, kot si morete misliti. Ker je svoje zmage gotov, zato tudi ne zapusti našega dvorca. Brez dvoma se človek, ki ima v svoji duši nov svet, katerega mora odkriti in pripeljati k Kristusu, ne zmenja za malenkostne ovire, ki mu jih stavlja na pot nevoščljivost in zlohotnost... večine. Zalostno je dejstvo, da hočete tej večini pripadati tudi vi, Beatrice Enriquez, ki ste ga nekoč ljubili in ki bi morali biti z njim združeni v trdni veri in neomajnem zaupanju.«

»Naj torej upa, a ne vame,« je nejevoljno odvrnila plemičeva hčerka, ki ji je ta pogovor že precepal.

Bovadilla je spoznala, da bi se je plavalasa kordovanka rada iznebila, a ni hotela še odnehati; morala je izvesti do konca, kar je sklenila.

»Brezsrčne so vaše besede,« je dejala. »Prišla sem k vam polna upanja. Mislila sem si: Gotovo je sužnja evojeja lastnega očeta. Rešiti jo hočem in podpirati...«

»Ne potrebujem nikake pomoči, plemenita gospe. Iz lastne, svobodne volje sem ga zavrgla. Tudi jaz sem nekoč, kakor vi, verovala njegovim obljubam. Sedaj ne verujem več; čar je izginil in osvobodila sem se.«

»Potem, ko ste ga ljubili!« je tiho dejala Bovadilla. »Potem, ko ste bili popolnoma njegovi in medtem ko ubogo nedolžno bitje izteguje svoje ročice in zama ključke svojo mater!...«

Beatrice Enriquez se je bliskovito dvignila in temna rdečica ji je pokrila obraz. Njene oči so se divje bliskale izpod namršnenih obrvi.

»In ta človek,« je besno kriknila, »ta človek je bil tako podel, da vam je pripovedoval...«

»Ne on, ne obtožujte ga. Nekdo drugi mi je razkril vašo skrivnost. Je pač usoda tako hotela, da sem izvedela vse.«

Molk je zavlada med njima; a kako zelo je bil zgovoren! Koliko jeze in sovraštva je izražal!

Končno je Kordovanka prekinila molk in dejala:

»Torej poznate mojo sramoto. Preklet naj bo oni človek! Neizkušena deklica sem bila; verjela sem mu... in se vdala. Kaj se je zgodilo potem... ne vem. Čutila sem, da se vzbujam v meni novo življenje, a obenem sem spoznala, da sovražim zapeljivca. Verjete mi, da sem ga sovražila že pred Salamanco. Koliko sem se morala premagovati v njegovi prisotnosti. Lagala sem mu, da ga ljubim, ko sem v duši čutila le stud in sovraštvo. Zdi se mi, da ga sploh

nikoli nisem ljubila. Ko je odšel, sem se čutila olajšana. A vedela sem, da se bo vrnil. Ta misel me je navdajala s strahom. Njegov poraz v Salamanci mi je bil dobrodošel. Takrat sem etorila korak, ki bi si ga drugače nikoli ne upala. Zapustila sem ga. Ali sem bila preveč neusmiljena? Ne vem. Kdor ne ljubi, ima pravico, celo dolžnost, da je odkritosrčen. Ravnila sem se po tem načelu.«

»Takšno ravnanje je brezsrdno.«

»Zal je druga pot bila nemogoča.«

»Niste ga torej varali. A sedaj ga še vedno sovražite?«

»Boli kot kdaj koli!«

»A če bi vas sedaj prosil, da postanite njegova družica, če bi hotel popraviti svojo krivdo in vam dati svoje ime?«

»Ne; ne sprejela bi.«

»Če bi v kratkem postal španeki admiral in bi mu naši vladarji dali ladje, da odplove proti novemu svetu?«

»Ne; tudi tedaj ne.«

»In če bi vse to že dosegel, medtem ko vam govorim?«

Beatrice Enriquez je pozorno gledala markizo, kakor da bi ji hotela videti v dušo, nato pa je smehljaje se odgovorila:

»Ne; tudi tedaj ne.«

Markiza pa je vzklisknila:

»Trikrat ste ga odklonili, kakor je Peter trikrat zatajil svojega Gospoda in Učenjaka. A On mu je v svoji neskončni ljubezni vendarle odpustil. Tudi vi boste od njegove ljubezni dosegli odpustanje.«

»Zatajiti ga hočem še desetkrat, stokrat, samo da preprečim odpustanje.«

»Hvala. Nepotrebno bi bilo nadaljevati najin pogovor. Storila sem dolžnost, ki mi jo je naložila prijateljstvo. Skušala sem v vas zbuditi ljubezen matere in žene, a spoznala sem, da ste zmogli le še sovražnost. Zbogom!«

Nalastno se je priklonila in ponosno zapustila plavalaso Kordovanko

Stara služabnica jo je spremljala po stopnicah. Ko je prišla na cesto, se je globoko oddahnila.

Krenila je proti kraljevemu gradu. Preden je dospela do njega, se ji je približala njena služabnica.

»Ali si še tukaj dobra Mercedes?« jo je vprašala.

»Da, gospa, čakala sem vas. Ali mogoče ni bilo prav?«

»Prav je, da si tako skrbna, čeprav tu, v bližini dvora takšna pazljivost ni neobhodno potrebna.«